

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย กับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทย

Participatory Communication of the Children and Youth Council of Thailand and Potential Development of Thai Youth

วันที่ได้รับบทความ 15 มิถุนายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ 10 กรกฎาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 11 กรกฎาคม 2564

อนันท์ บัวภา*

Arnon Buapha

มานอช ชุ่มเมืองปัก**

Manoch Chummuangpak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการดำเนินงานโดยใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และ (2) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 08-2473-1766
 อีเมล amon.bua@dpu.ac.th

Master's degree student, Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University,
 Bangkok, Thailand Telephone: 08-2473-1766 e-mail: amon.bua@dpu.ac.th

** ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 02-954-7300 # 778
 อีเมล manoch.chk@dpu.ac.th

Director of the Master in Communication Arts Program, Dhurakij Pundit University,
 Bangkok, Thailand Telephone: 02-954-7300 #778 e-mail: manoch.chk@dpu.ac.th

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นคณะบริหารขององค์กร ในประเด็น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมขององค์กรและการพัฒนาศักยภาพในมุมมอง ของเยาวชนแกนนำ และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากการทำแบบสอบถาม ประเด็นผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นในมุมมองของเยาวชนที่เข้าร่วม กิจกรรมขององค์กร และนำผลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ร่วมกันกับคณะ บริหารในลักษณะการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีการใช้การ สื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนในเชิงนโยบาย โดยเริ่มจากกระบวนการทำงานขององค์กรที่เน้นความเท่าเทียมและเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด 19 ได้ส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารขององค์กรเกิดการปรับตัว ไปในลักษณะออนไลน์ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ ผลการศึกษายังพบว่ามีปัจจัยหลาย ประการที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) ปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์ (2) ปัจจัยด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ (3) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ส่วน บุคคล และ (4) ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์ สำหรับผลของการพัฒนา ศักยภาพจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม นั้น เยาวชนที่เกี่ยวข้องส่วน ใหญ่เห็นว่าตนเองได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนา ด้านความรู้ (2) การพัฒนาด้านพฤติกรรม และ (3) การพัฒนาด้านทักษะ

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม/ศักยภาพ/สภาเด็กและเยาวชน

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the operation using participatory communication of the children and youth council of Thailand and (2) to study the potential development of Thai youth according to the participatory communication. Mixed methods were used for data collection. Qualitative data were collected from in-depth interviews with key informants who were the management team of the organization. It focused on the issue of participatory communication of the organization and the potential development in the perspective of the youth leaders. Quantitative data were collected from a questionnaire survey targeting youth participants who took part in activities held by the organization. Results from the survey were analyzed together with the management team using focus group discussion.

The results showed that the Children and Youth Council of Thailand has used participatory communication to drive their work on children and youth in terms of policy. The organization's work process has been underpinned by equality and democratic freedom of expression. The outbreak of the COVID-19 has resulted in the adaptation of organization's communication style which leaned toward online platforms. In addition, the study also found several factors affecting participatory communication processes. They included (1) geographical factors, (2) qualifications and maturity factors, (3) personal relationships factors, and (4) knowledge and experience factors. For potential development through the participatory communication processes,

most of the youth involved commented that their potential has been developed in three areas including (1) knowledge development, (2) behavior development, and (3) skill development.

Keyword: Participatory Communication/Potential/The Children and Youth Council

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนนับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวัยที่พร้อมไปด้วยพลังทางกาย ความคิด และสติปัญญา มีพลังสร้างสรรค์ที่จะเข้ามาใช้สังคมส่วนรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนประเทศชาติ (สุชา จันทน์เอม, 2542, น. 59) ปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญคือ การพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นผู้นำที่จะพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า โดยเยาวชนจำเป็นต้องได้รับโอกาสในการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะนิสัย และทักษะต่างๆ

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนยุคปัจจุบัน คือกระบวนการสื่อสารตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ที่มุ่งเน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมผ่านการระดมความคิด การแลกเปลี่ยน การตัดสินใจ การวางแผน และการทำงานร่วมกัน (ชลลดา กิจรินทร์มย์สุข, 2548; White, 1993) ที่สำคัญคือ แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับว่ามีส่วนในการเสริมพลัง (empowerment) และช่วยพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้ร่วมกระบวนการได้ (สมนึก ปัญญาสิงห์, 2536; จินตนา แยกแก้ว, 2545) ในปี พ.ศ.2553 ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆของเยาวชน และเปิด

โอกาสให้เยาวชนได้มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและขับเคลื่อนงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนเพื่อการพัฒนาประเทศ มีทั้งหมด 3 ระดับ คือ 1) สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ 2) สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด และ 3) สภาเด็กและเยาวชนระดับชาติโดยกำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ในขณะนั้น) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นผู้ดูแล

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย คือองค์กรเยาวชนที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในมุมมองของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม มีการดำเนินงานตามแนวคิด “เด็กคิด เด็กทำ เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” โดยถือว่าเยาวชนเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนงาน และมีผู้ใหญ่คอยสนับสนุนให้สิ่งที่เยาวชนคิดนั้น สามารถเกิดขึ้นจริงตามความตั้งใจได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีโครงสร้างการบริหารที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งสิ้น 8,780 แห่ง ภายใต้การดูแลขับเคลื่อนงานจากส่วนกลาง โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่สนใจสามารถสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกในแต่ละระดับได้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในระเบียบขององค์กรกิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ที่รวบรวมความคิดเห็นของตัวแทนเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ผลักดันไปยังองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่ต้องเชื่อมโยงกับสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับท้องถิ่น รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาผลลัพธ์และการแก้ไขปัญหามากกว่า แต่งานวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยต้องการเติมช่องว่างการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวในมิติของการพัฒนา ศักยภาพของผู้ร่วมกระบวนการ และหวังว่างานวิจัยนี้จะมีประโยชน์ในการเป็น แนวทางให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถนำรูปแบบ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เยาวชนได้ รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมและ ประเทศชาติได้อย่างสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภา เด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

(2) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนจากการใช้การสื่อสารแบบ มีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ทำให้ทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภา เด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

(2) ทำให้ทราบถึงผลการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนจากการใช้การ สื่อสารแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีแนวคิดสำคัญในการศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วม และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเยาวชน

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในงานวิจัย เพื่อ เป็นพื้นฐานสำคัญในการพิจารณากระบวนการและรูปแบบการสื่อสารของสภาเด็ก

และเยาวชนแห่งประเทศไทย โดยชลลดา กิจรีนภิรมย์สุข (2548) ได้อธิบายว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม คือแนวคิดที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการสื่อสาร โดยใช้การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการ ระดมความคิด การแลกเปลี่ยน การตัดสินใจ การวางแผน และการทำงานร่วมกัน อีกทั้งยังมีการตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินการเพื่อทำให้เกิดการพัฒนา หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในขณะที่กาญจนา แก้วเทพและคณะ (2547) ได้กล่าวถึงขั้นตอนและกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมว่ามี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ตัดสินใจเลือกประเด็น/ปัญหา (2) การวางแผน (3) การดำเนินการ (4) การรับผลที่เกิดขึ้น และ (5) การประเมินผลที่เกิดขึ้น โดยจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบและวางแผนการสื่อสาร เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วม มีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมให้บรรยากาศในการสื่อสารให้เป็นไปตามแนวทาง ของประชาธิปไตย

ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม นั้น สื่อหรือช่องทางการสื่อสารถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในปัจจุบันการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้สื่ออินเทอร์เน็ตมีบทบาทในการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น และถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ และเพื่อบรรลุเป้าหมายตาม วัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยก็มีการนำทั้ง สื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่มาใช้ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเช่นกัน

ในงานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพเยาวชน จึง จำเป็นต้องนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเยาวชนมาร่วมวิเคราะห์ โดยสมนึก ปัญญาสิงห์ (2536) ได้กล่าวว่าศักยภาพคือความสามารถในด้าน ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่ได้แสดงออกมาตามความเป็นจริง สามารถปลูกฝัง

พัฒนาให้เกิดขึ้นตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลได้ ถือว่าเป็นการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ซึ่งตามแนวคิดของ Mc Clelland ได้อธิบายถึง
องค์ประกอบหลักของศักยภาพว่ามี 3 ประการ ได้แก่ (1) ความรู้ (2) ทักษะ
และ (3) พฤตินิสัย นอกจากนี้แนวคิดของ ศศโสฬส จิตรวานิชกุล (2560) ได้
อธิบายในมุมมองที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนว่า เด็กและเยาวชนถือเป็น
กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญอย่างยิ่งในงานสื่อสารเพื่อพัฒนาสังคม เนื่องจาก
ว่ากลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะทางที่แตกต่างจากกลุ่ม
คนวัยอื่นๆ โดยหลักการและแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการทำงานเพื่อพัฒนาเด็ก
และเยาวชน คือ 1) หลัก 3 H : ความรู้ (Head) ทักษะ (Hand) และความรู้
รู้สึก (Heart) 2) หลักการ “เล่นให้เกิดการเรียนรู้” (Playing is learning)
หรือวิธีการแบบ “สาระบันเทิง” (Edutainment) 3) หลักการทำงานบนพื้นฐาน
ที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย 4) กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
(Participatory communication) และ 5) กระบวนการแสดงความคิดเห็น/
วิพากษ์วิจารณ์

จากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา พบการศึกษาที่แสดงว่าการสื่อสาร
แบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยพัฒนาผู้ที่อยู่ในกระบวนการได้ เช่น ญัฐกฤตา
มัธยมสุข (2559) ได้อธิบายไว้ในงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วน
ร่วมในโครงการ 4 ม. ขอคืนพื้นที่เขาใหญ่ ของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า จังหวัด
นครนายก ว่ากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการพัฒนาเยาวชน
เนื่องจากปัญหาของเด็กที่มีระยะห่างกับผู้ใหญ่ ทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่กล้า
ที่จะสื่อสารเพราะความแตกต่างทางประสบการณ์ที่ไม่เท่ากัน จึงใช้การสื่อสาร
แบบมีส่วนร่วมที่ช่วยปรับความรู้และประสบการณ์ ให้เด็กและผู้ใหญ่เกิดความรู้
รู้สึกร่วมกันในเรื่องที่จะพัฒนา ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและมีความกล้าที่จะ
สื่อสารกับผู้ใหญ่มากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Methods Research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหารส่วนกลางของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นตัวแทนคณะบริหารจากสัดส่วนต่างๆ ได้แก่ ที่ปรึกษา ประธาน รองประธานทั้ง 3 กลุ่มงาน ผู้บริหารสัดส่วนภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคใต้) และผู้บริหารสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน NGO เน้นการศึกษาข้อมูลในประเด็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมขององค์กร รวมถึงผลการพัฒนาศักยภาพในมุมมองของเยาวชนแกนนำ

ส่วนที่ 2 ดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ที่เน้นการศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดยใช้โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นโครงการที่มีการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ทำการเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมจากทั่วประเทศ จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำแบบสอบถาม ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เชื่อมโยงให้เห็นถึงผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมขององค์กร ผ่านสถิติที่ใช้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (SPSS) ที่ใช้วิเคราะห์ทางสถิติ ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และการนำเสนอค่าร้อยละ (Percentage) หลังจากนั้นจึงนำผลจากแบบสอบถามมารวมวิเคราะห์กับคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยอีกครั้งในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัย ออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) แนวคิดและกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (2) การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

1. กระบวนการ ขั้นตอนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีแนวคิดในการทำงานเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชนเป็นหลัก เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ มีโครงสร้างการบริหารที่เชื่อมโยงกันใน 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เน้นการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพต่างๆของเยาวชน โดยมีกระบวนการทำงานที่สามารถอธิบายได้ตามกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นตัดสินใจเลือกประเด็น/ปัญหา

ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนแรกของการมีส่วนร่วม ที่จะต้องมีการประชุมเสนอความคิดเห็น และปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปในการคัดเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำมาพัฒนาต่อ มีการนำสื่อออนไลน์มาเป็นตัวช่วยในการประชุมปรึกษาหารือในการทำงาน เพื่อเอื้อคณะบริหารที่อยู่ห่างไกล และไม่สะดวกเดินทางมาเข้าร่วมประชุม โดยสื่อออนไลน์ที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ Zoom , Google meet , Line , และ Facebook Messenger โดยแต่ละสื่อจะใช้ควบคู่กันไปตามลักษณะของการใช้งาน ซึ่งธนวัฒน์ พรหมโชติ รองประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของการใช้สื่อออนไลน์ว่า “...สถานการณ์บังคับให้เราต้องสื่อสารผ่านออนไลน์ ซึ่งมันก็มีความสะดวกตรงที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเราก็สามารถพูดคุยกันได้ ทั้งยังมีระบบที่เอื้อต่อการส่งเอกสารต่างๆ...แต่ก็รู้สึกว่าการประสิทธิผลที่เกิดขึ้นบางครั้งมันไม่เท่ากับการมาเจอหน้ากัน เพราะรูปแบบ

ออนไลน์มันค่อนข้างเป็นอิสระที่ทุกคนสามารถทำสิ่งอื่นๆไปพร้อมกันได้ อาจจะ
ทำให้หลุดโฟกัสในการสื่อสาร” (ธนวัฒน์ พรหมโชติ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 3
มีนาคม 2564)

2) ขึ้นวางแผน

เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องหลังจากได้ประเด็นปัญหาแล้ว จึงนำมาสู่การ
วางแผนโครงการร่วมกันผ่านการประชุมและปรึกษาหารือกันอยู่เสมอตตามราย
ละเอียดของโครงการ ทั้งในเรื่องของงบประมาณ คณะทำงาน สร้างกิจกรรม กลุ่ม
เป้าหมาย วันเวลาและสถานที่ในการจัดกิจกรรม

3) ขึ้นดำเนินงาน

ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการ เพราะจะต้องนำ
สิ่งที่วางแผนไว้ มาสู่การปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายให้สมบูรณ์ที่สุด โดยพยายามยึด
แนวทางในการจัดกิจกรรมด้วยแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อรวบรวม
ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อน
เชิงนโยบายต่อไปได้

จากการศึกษาพบว่า การจัดโครงการต่างๆ ที่จะรวบรวมความคิดเห็น
จากเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ สะท้อนปัญหาและความต้องการ ผลักดันไปยัง
กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกระตุ้นให้ดำเนินการส่งเสริมและแก้ไข
ปัญหาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการกิจกรรมที่จะทำให้ทุก
คนเปิดใจ กล้าที่จะพูดหรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งจะทำให้องค์กร
ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนา โดยรูปแบบและกลวิธีในการสร้าง
การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้ 1) จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม เพื่อสร้างความสนิท
สนมของผู้เข้าร่วมที่มาจากต่างที่ต่างถิ่นให้รู้สึกผ่อนคลายและสร้างความเป็นกันเอง
2) ปรับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ให้ทุกคนได้มีความรู้สึกร่วมกับประเด็นที่จะ
พูดคุยกัน โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆมาบรรยาย 3)

สร้างกระบวนการพูดคุย ปรึกษาหารือในรูปแบบกลุ่มย่อยด้วยบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ และ 4) นำประเด็นจากกลุ่มย่อยมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อลงมติในกลุ่มใหญ่ตามที่ธนวัฒน์ พรหมโชติ รองประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการ (กสส.) ได้กล่าวถึงแนวคิดของกระบวนการดังกล่าวว่า “...เป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แสดงความคิดเห็นกันอย่างตรงไปตรงมา แต่เราก็ใช้กระบวนการ รูปแบบกิจกรรมประมาณนี้ ในการสื่อสารให้ดีที่สุด...ซึ่งผลลัพธ์ก็เป็นที่น่าพอใจ...” (ธนวัฒน์ พรหมโชติ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 3 มีนาคม 2564)

นอกจากนี้ จากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในปี 2563 ทำให้องค์กรไม่สามารถจัดกิจกรรมแบบปกติได้ คณะบริหารจึงได้ประชุมเพื่อวิเคราะห์และวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมผ่านสื่อออนไลน์ คือ Facebook Fanpage ขององค์กรที่ใช้ชื่อว่า “สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย - The Children and Youth Council of Thailand” โดยจัดทำรายการ “อยู่นิ่งไม่ได้แล้ว Season 1” เป็นรูปแบบการเสนาทางออนไลน์ ที่ใช้ระบบ Google meet ร่วมกับ OBS และความสามารถในการผลิตสื่อให้มีความน่าสนใจ ถ่ายทอดสดผ่านทาง Facebook มีการเชิญผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชน

เมื่อรายการดังกล่าวมีผลตอบรับที่ดี จึงได้พัฒนารายการให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น คือการจัดรายการ “อยู่นิ่งไม่ได้แล้ว Season 2” ในรูปแบบการแข่งขันโต้วาที โดยเยาวชนที่สนใจ สามารถรวมทีมกันมาสมัครเพื่อแข่งขันได้ ผู้ชมสามารถร่วมเสนอญัตติในการแข่งขันโต้วาทีได้ หรือแม้กระทั่งตัดสินการแข่งขัน ผู้ชมรายการจะเป็นผู้ให้คะแนนผ่านการโหวตในระบบออนไลน์ ทำให้รายการดังกล่าวได้รับความสนใจจากกลุ่มเยาวชนมากยิ่งขึ้น สืบเกิดได้จากการมีส่วนร่วมของเยาวชนทั้งในมุมของผู้เข้าแข่งขันและผู้รับชมที่มีเป็นจำนวนมาก ถือเป็น

เป็นอีกมิติหนึ่งในการสร้างสรรค์กิจกรรมผ่านระบบออนไลน์ที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เนื่องจากมียอดการเข้าถึงรายการกว่า 253,000 View และมีโอกาสที่จะพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

4) ชั้นรับผลที่ได้จากการดำเนินการ

เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบทบาทต่างๆ มาให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม ทั้งในมุมมองของผู้จัดโครงการ ผู้ร่วมโครงการ หรือผู้สนับสนุนโครงการ ผ่านการสื่อสารในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในมุมมองต่างๆ

5) ชั้นประเมินผลการดำเนินงาน

เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการที่คณะบริหารในองค์กร จะนำข้อมูลที่ได้ในชั้นที่ 4 มาเข้าที่ประชุมเพื่อวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์โครงการเพื่อพัฒนาเยาวชนต่อไป

นอกจากนี้ จากการศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทั้งในมุมที่เป็นประโยชน์ที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัจจัยบางอย่างที่เป็นข้อจำกัดและส่งผลกระทบต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร การดำเนินงานในบางครั้งมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องตัดสินใจ ทำให้สมาชิกที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสะดวกเดินทางมาประชุมมากกว่า ตามที่ยศวดี ดิสสระเสขาธิการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...แม้ตามโครงสร้างการบริหารที่ต้องแบ่งสัดส่วนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่...แต่ปัจจัยด้านพื้นที่ที่ทำให้การเข้าถึงหน่วยงานส่วนกลางที่ไม่เท่ากัน ประกอบกับบางงานที่

ต้องรีบตัดสินใจ...ยังคงเป็นการสื่อสารของคนที่อยู่ใกล้ชิดมากกว่า” (ยศวดี ดิสสระ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

(2) ปัจจัยด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ

คณะบริหารส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมอย่างมาก เนื่องจากในสังคมไทย ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะให้เกียรติและมีความเกรงใจผู้ที่มีอายุมากกว่า ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ แม่เด็กและเยาวชนจะมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆก็ตาม แต่น้ำหนักของความน่าเชื่อถือยังคงเป็นของผู้ใหญ่ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องมีความคิดเห็นที่คล้อยตามผู้ใหญ่เสมอ แต่ในขณะที่เดียวกันยศวดี ดิสสระ เลขาธิการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้แสดงความคิดเห็นในอีกมุมหนึ่งว่า “...หากความอาวุโสที่มาพร้อมด้วยความรู้และประสบการณ์... และนำมาใช้อย่างถูกวิธี หนุมองว่าแบบนี้สามารถยอมรับได้และอาจเกิดผลดีกับองค์กรด้วยซ้ำ เพราะในมุมมองส่วนตัวยังมีความเชื่อที่ว่า เด็กกับผู้ใหญ่ยังต้องทำงานร่วมกันอยู่...” (ยศวดี ดิสสระ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

(3) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกันเป็นพิเศษ อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารได้ เนื่องจากว่าความเกรงใจจะมีมากขึ้นไปด้วย หากการสื่อสารมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ก็จะไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเต็มที่เพราะกลัวจะกระทบต่อความรู้สึก ดังการให้สัมภาษณ์ของนวลนภวรรณ ภูริภาคย์เรื่องกุล คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (สัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน NGO) ว่า “...บางอย่างอาจจะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่เลือกที่จะเก็บเอาไว้และไม่สื่อสารออกไป เพราะไม่อยากขัดหรือต้องผิดใจกัน...” (นวลนภวรรณ ภูริภาคย์เรื่องกุล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

(4) ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์

สมาชิกที่มีความรู้และประสบการณ์มาก จะทำให้มีความมั่นใจและกล้าที่จะสื่อสาร อย่างเช่นผู้ที่ทำงานสภาเด็กและเยาวชนมาเป็นเวลานาน ก็จะมีพื้นที่ในการสื่อสารที่มากกว่าคนอื่น นवलนภวรรณ ฐิริภาคย์เรืองกุล คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย อธิบายว่าตนเองนั้นเข้ามาอยู่ในตำแหน่งคณะบริหารด้วยสัดส่วนของกลุ่มเด็กและเยาวชน NGO ที่ไม่ได้ทำงานด้านสภาเด็กและเยาวชนมาโดยตรง ทำให้ไม่มีความมั่นใจที่จะสื่อสารออกไป “...ตามโครงสร้าง เรามีสิทธิมีเสียงที่เท่าเทียมกับคนอื่นๆในคณะบริหารก็จริง แต่ถ้าเทียบกันจริงๆจากการทำงาน คณะบริหารที่มาจากสภาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับตำบล จนถึงระดับประเทศ จะมีประสบการณ์สายตรงที่มากกว่า ทำให้เราเองไม่กล้าที่จะสื่อสารออกไปในบางเรื่อง...” (นवलนภวรรณ ฐิริภาคย์เรืองกุล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

2. การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อ โดยศึกษาในมุมมองของเยาวชนแกนนำที่เป็นคณะบริหารขององค์กร และมุมมองของเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในโครงการสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2563 ซึ่งถือเป็นโครงการที่องค์กรจัดขึ้นโดยสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

1) การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม : มุมมองจากคณะบริหาร

คณะบริหารส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่สอดคล้องกันว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่ดีขึ้น ยิ่งถ้าอยู่ในกระบวนการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ความรู้ความสามารถของตนเองเป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้างมากขึ้นไปด้วย ซึ่งการพัฒนาสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

(1) ด้านความรู้ (knowledge)

คณะบริหารส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าความรู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด คือความรู้ในข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยโยธิน ทองพะวา ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า “...ความรู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดที่สุด คือ ข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพราะการขับเคลื่อนงาน จำเป็นต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้...เพื่อนำไปสื่อสารกับเยาวชนคนอื่น ๆ...” (โยธิน ทองพะวา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564) นอกจากนี้ เยาวชนแกนนำยังกล่าวว่าตนเองมีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของสิทธิเด็ก ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสายงานที่เกิดจากการสื่อสารเพื่อทำงานร่วมกัน เช่น การทำเอกสารในงานราชการต่างๆ ระบบสารบรรณ เป็นต้น

(2) ด้านทักษะ (Skills)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เยาวชนแกนนำ พบว่ามีการพัฒนาทั้งหมด 5 ทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม

การที่คณะบริหารได้รับความเท่าเทียมจากกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีคุณค่าในองค์กร เปิดใจยอมรับในการทำงานเป็นทีมมากขึ้น เรียนรู้การทำงานร่วมกันกับทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อสร้างผลสำเร็จ ดังที่สุภาพิชญ์ ไชยดิษฐ์ ที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า “...องค์กรของเรา คือความหลากหลายของเยาวชนที่มาทำงานร่วมกัน...แต่เมื่อเราทุกคนได้พูดคุยกันอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันให้ทุกคนรู้สึกว่า...เราทุกคนเท่าเทียมกัน มันทำให้เราต่างเปิดใจให้กัน และมีความเป็นทีมมากขึ้นในการทำงาน...” (สุภาพิชญ์ ไชยดิษฐ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 3 มีนาคม 2564)

ทักษะด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ

การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ในแนวระนาบอย่างรอบคอบปราศจากการผูกขาดบทบาทของผู้ส่งสารไว้ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำให้การวางแผนงานและการบริหารจัดการมีความชัดเจนมากขึ้น เพราะได้เรียนรู้ทักษะดังกล่าวร่วมกับคนอื่น หากการสื่อสารสั่งการจากบนลงล่าง จะมีผลดังที่วีรณัฐ วอทอง คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า “... การสื่อสารที่เป็นรูปแบบการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา โดยคณะบริหารคนอื่นๆ ไม่มีโอกาสได้พูดคุยหรือแลกเปลี่ยนเพื่อทำความเข้าใจ...ก็ทำให้การทำงานไม่มีความชัดเจน ทำงานตามคำสั่งเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บังคับบัญชาขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง และส่งผลเสียต่อคุณภาพของงานได้...” (วีรณัฐ วอทอง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

ทักษะด้านการสื่อสาร

องค์กรมีการสื่อสารอยู่ตลอด เมื่อทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ทุกการสื่อสารย่อมต้องผ่านการคิด วิเคราะห์เป็นอย่างดีก่อนที่จะสื่อสารออกไป อีกทั้งยังสามารถบูรณาการสื่อประเภทต่างๆมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่นำมาสร้างสรรค์ได้อย่างน่าสนใจ ดังที่ธนวัฒน์ พรหมโชติ รองประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า “...ในช่วงของโควิด 19 มันทำให้เราเห็นโอกาสในการใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อการสื่อสาร ทั้งในมุมของการพูดคุยกันเองในองค์กร...หรือการจัดกิจกรรมทางออนไลน์ บางอย่างเราทำไม่เป็นมาก่อน ก็ต้องปรึกษารื้อกับคนในทีม เรียนรู้ร่วมกัน จนในที่สุดก็ออกมาเป็นรายการอยู่หนึ่งไม่ได้แล้ว ที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก...” (ธนวัฒน์ พรหมโชติ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 3 มีนาคม 2564)

ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา

การทำงานขององค์กรมักเป็นโครงการใหญ่ จึงมีโอกาที่จะเกิดปัญหาในระหว่างทำงานได้ แต่การพูดคุยและปรึกษาภายในคณะบริหารอยู่เสมอ จะทำให้ทุกคนได้รับทราบถึงปัญหาร่วมกัน ไม่ปล่อยให้เนิ่นนานจนเกินไป ทำให้เห็นแนวทางการแก้ไขที่ชัดเจนมากขึ้น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้คณะบริหาร ได้พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา ดังที่ ธวัชชัย กุลหล็ก รองประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า “...การทำงานสภาเด็กฯ ทำให้รู้จักวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา เนื่องจากว่างานที่รับผิดชอบนั้นเป็นงานใหญ่ ต้องพบเจอกับปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ จึงต้องปรึกษาหาวิธีแก้ปัญหากับร่วมกันกับคนอื่น ๆ... นั่นก็ทำให้เราได้เรียนรู้แนวทางการแก้ไขปัญหาจากคนอื่น ๆ ไปด้วย...” (ธวัชชัย กุลหล็ก, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

ทักษะด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

ด้วยวัยที่เป็นเด็กและเยาวชน การทำงานในเชิงวิชาการจึงควบคู่ไปกับการความคิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับวัย เช่น การรวบรวมความคิดเห็นของเยาวชนเพื่อนำเสนอต่อองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหา ไม่เพียงแต่ไปพูดคุยเท่านั้น แต่จะต้องสร้างสรรค์กิจกรรมที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถให้ข้อมูลได้อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ดังที่สุภาพิชญ์ ไชยดิษฐ์ ที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่า “...การจัดกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ถ้าทำให้มันเป็นเชิงวิชาการอย่างเดียวก็น่าเบื่อ เราต้องปรึกษากับคนในทีมอยู่เสมอว่าจะทำอย่างไรให้งานวิชาการ มันดูสนุก ...ทำให้เราต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์จนสุดท้ายก็ตกผลึกออกมาเป็นงานที่ดี...” (สุภาพิชญ์ ไชยดิษฐ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 3 มีนาคม 2564)

(3) ด้านพฤตินิสัย (attributes)

การพัฒนาด้านคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แบ่งเป็นประเด็นต่างๆได้ ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเอง การมองโลกในแง่ดี มีเหตุผล และรู้จักมารยาททางสังคม ซึ่งภายใต้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมทำให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ดังที่ธวัชชัย กุลหล็ก รองประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย กล่าวว่า “...การทำงานที่เราต้องสื่อสารกับผู้อื่นที่หลากหลาย เราต้องรู้จักวิธีการที่เหมาะสม...รู้จักการวางตัว...เพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้ เราก็จะได้เรียนรู้ทักษะการเข้าสังคมไปในตัว...” (ธวัชชัย กุลหล็ก, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

ภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตาม

องค์กรเป็นศูนย์รวมของเยาวชนผู้นำจากทั่วทั้งประเทศ เมื่อต้องมาทำงานร่วมกัน ทุกคนสามารถสลับบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามได้เสมอ ดังที่วีรญญ วอทอง คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้ให้ความเห็นว่า “...การทำงานร่วมกันผ่านการสื่อสาร...ไม่ใช่ทุกคนจะเป็นผู้นำทั้งหมด บางครั้งเราก็ต้องผันตัวเองไปเป็นผู้ตามด้วย...ต้องให้เกียรติคนที่เป็ผู้นำตามตำแหน่งในการบริหารจัดการ...” (วีรญญ วอทอง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

ความมั่นใจในตนเอง

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างความมั่นใจได้เมื่อทุกคนมีโอกาสได้สื่อสารกันอย่างเต็มที่ แต่อาจจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อสั่งสมความรู้และประสบการณ์พอสมควร ดังที่โยธิน ทองพะวา ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงความเป็นมาของตนก่อนจะก้าวสู่ตำแหน่งประธานว่า “...เรามีส่วนร่วมในการทำงานมาตลอด พอมีคนรับฟังเรา มันทำให้เรามีความมั่นใจ

ในตนเองมากขึ้น...และเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะต่อยอดไปสู่การทำงานในด้านอื่นๆ ด้วย...” (โยธิน ทองพะวา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 มีนาคม 2564)

2) การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจากงานสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2563 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

อีกด้านหนึ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา คือในมุมมองของเยาวชนทั่วไปที่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร โดยโครงการดังกล่าวที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา คณะบริหารมองว่ามีการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เป็นโครงการที่รวบรวมความคิดเห็นของเยาวชน ผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติตามมติสมัชชาเด็กและเยาวชน โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม มีผลสรุปดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 49.25 เพศหญิงร้อยละ 32.50 และ LGBTQ ร้อยละ 18.25 โดยผู้ตอบร้อยละ 67.50 มีอายุระหว่าง 19-22 ปี และศึกษาในสายสามัญ โดยค่าเฉลี่ย 4.69 ของผู้ตอบทั้งหมดมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดว่า โครงการดังกล่าวมีกระบวนการที่ทำให้ทุกคนได้ระดมความคิดเห็นพูดคุยปรึกษาหารือกัน และมีโอกาสได้ใช้สิทธิออกเสียง แสดงความคิดเห็นเพื่อลงมติสรุปประเด็นต่างๆตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ตอบร้อยละ 90.75 มองว่าปัจจัยด้านความรู้และความสามารถของวิทยากร/ผู้นำกิจกรรม และการพูดคุย ปรึกษากันในกลุ่มย่อยจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 89 มีความเห็นว่าปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างอายุยังคงเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่กล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ ในด้านของความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม ภาพรวมถือว่าค่าเฉลี่ยการพัฒนาในด้านต่างๆอยู่ในระดับความคิดเห็น “มาก” โดยค่าเฉลี่ย 4.64 ของผู้ตอบทั้งหมดมีความคิดเห็นที่ได้รับ

การพัฒนาด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมสัมมนา มากที่สุด ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้มากที่สุด คือผู้บรรยาย/วิทยากร ในด้านของพฤติ นิสัย ค่าเฉลี่ย 4.72 ของผู้ตอบทั้งหมดมีความคิดเห็นได้ว่าได้รับจัดการปรับตัวเข้าสังคม มากที่สุด สดท้ายในด้านของทักษะ ค่าเฉลี่ย 4.70 ของผู้ตอบทั้งหมด มีความคิด เห็นว่าได้รับการพัฒนาด้านการมีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อ การพัฒนาด้านพฤติกรรมนิสัยและทักษะมากที่สุด คือ กระบวนการแลกเปลี่ยน พูดคุย กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ

ผลสรุปจากแบบสอบถามดังกล่าว คณะบริหารส่วนใหญ่ได้แสดงความ คิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัยต่างๆที่อยู่ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นประโยชน์ในด้านที่แตกต่างกัน ทุกๆปัจจัยจึงต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิด การพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน ดังที่ธนวัฒน์ พรหมโชติ รองประธานสภาเด็ก และเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงผลสรุปดังกล่าวว่า *“...เราเคยมองว่าบาง กิจกรรมอาจจะไม่จำเป็นต่อการทำโครงการก็จริง จนเกือบจะพยายามตัดออกไป ด้วยซ้ำ แต่ผลจากแบบสอบถาม ยังคงช่วยให้เรารู้สึกว่า เราคิดถูกที่ยังคงใช้กิจกรรม นั้นอยู่...”* (ธนวัฒน์ พรหมโชติ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มิถุนายน 2564)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานโดยใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและ เยาวชนแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาการดำเนินโดยใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็ก และเยาวชนแห่งประเทศไทย พบว่าองค์กรมีการขับเคลื่อนโดยการให้เด็กเป็นต้นน้ำ ในการคิด วางแผน และออกแบบกระบวนการ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ อย่างทันสมัย เหมาะสมกับวัย นำไปสู่การปฏิบัติ โดยการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับขั้นตอนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ

(2547) ทั้ง 5 ชั้น ดังนี้ (1) ชั้นตัดสินใจเลือกประเด็น/ปัญหา องค์กรจะต้องมีการประชุม เสนอความคิดเห็น และปรึกษาหารือร่วมกันกัน เพื่อหาข้อสรุปในการคัดเลือกประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่จะนำมาพัฒนาต่อ (2) ชั้นวางแผน องค์กรมีการวางแผนโครงการร่วมกันผ่านการประชุมและปรึกษาหารือกันอยู่เสมอตามรายละเอียดของการดำเนินการ(3) ชั้นดำเนินงาน คือการที่องค์กรนำสิ่งที่วางแผนไว้ มาสู่การปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายให้สมบูรณ์ที่สุด (4) ชั้นรับผลที่ได้จากการดำเนินการ โดยองค์กรได้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทต่างๆ มาให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม ทั้งในมุมมองของผู้จัดโครงการ ผู้ร่วมโครงการ หรือผู้สนับสนุนโครงการ ผ่านการสื่อสารในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในมุมมองต่างๆ และ (5) ชั้นประเมินผลการดำเนินงาน คือขั้นตอนที่คณะบริหารในองค์กร จะนำข้อมูลที่ได้ในชั้นที่ 4 มาเข้าที่ประชุมเพื่อวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์โครงการเพื่อพัฒนาเยาวชนต่อไป ทั้งนี้ด้วยแนวคิดของผู้นำองค์กรที่พยายามผลักดันเรื่องความเท่าเทียมในการทำงาน ประกอบกับช่วงวัยที่เป็นเยาวชนอยู่ ทำให้บรรยากาศในการทำงานไม่ตึงเครียด มีความยืดหยุ่น ทุกคนสามารถสื่อสาร ตัดสินใจเรื่องต่างๆร่วมกัน โดยไม่สนใจของตำแหน่งว่าใครจะอยู่สูงกว่าใคร ทำให้เกิดมิติในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร และมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำงานเพื่อแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ชวลดา กิจรินทร์ภิมย์สุข (2548) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการระดมความคิด การแลกเปลี่ยน การตัดสินใจ การวางแผน และการทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เกิดการพัฒนา ซึ่งความสอดคล้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของรูปแบบการสื่อสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ หากองค์กรที่มีความต้องการจะสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการ

พัฒนา จะต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการสื่อสารที่จะเอื้อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการสื่อสารได้อย่างเท่าเทียมกัน สามารถรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกันก็มีโอกาสที่จะเป็นผู้ส่งสารผ่านรูปแบบการสื่อสารที่นำมาใช้ได้ด้วย

ในส่วนของรูปแบบและกลวิธีในการสร้างการมีส่วนร่วม เนื่องจากองค์กรมีเป้าหมายที่ต้องการรวบรวมความคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนเพื่อผลักดันไปยังกระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกระตุ้นให้ดำเนินการส่งเสริมและแก้ไขปัญหา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการกิจกรรมที่จะทำให้ทุกคนเปิดใจ กล้าที่จะพูดหรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาได้แก่ การสร้างความสนิทสนมของผู้เข้าร่วมที่มาจากต่างที่ต่างถิ่นให้รู้สึกผ่อนคลายและสร้างความเป็นกันเองผ่านกิจกรรมสนทนา และการปรับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ให้ทุกคนได้มีความรู้สึกร่วมกับประเด็นที่จะพูดคุยกันโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆมาบรรยายก่อนที่จะเข้าสู่ช่วงของการพูดคุยกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกฤตา มัชฌิมสุข (2559) ที่พบว่าบรรยากาศในการสื่อสารเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างความรู้สึกร่วมกันในประเด็นที่หยิบยกขึ้นมาพูดคุย ซึ่งจะทำให้ผู้สื่อสารมีความกล้าที่จะสื่อสารกันมากขึ้น ดังนั้นข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้นำกระบวนการที่จะต้องทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถสื่อสารได้อย่างมีส่วนร่วม โดยจะต้องเริ่มจากการปรับความรู้และประสบการณ์ให้ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันด้วยบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการมากนัก

ข้อค้นพบประการหนึ่งที่น่าสนใจจากการศึกษาครั้งนี้คือปัจจัยเรื่องระบบอาวุโสในสังคมไทย แม้การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนถือเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก แต่สำหรับประเทศไทยในทางปฏิบัติจริง ยังพบอุปสรรคที่สำคัญ เนื่องจากมีค่านิยมที่ปฏิบัติกันมายาวนาน คือการให้เกียรติ ยึดถือและเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นสำคัญ ทำให้การดำเนินงานขององค์กรยังมีการตัดสินใจที่โน้มไปทางความคิดเห็น

ของผู้ใหญ่บ่อยครั้ง ประเด็นนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (2554) ซึ่งระบุว่า เด็กและเยาวชนในประเทศไทยยังขาดการมีส่วนร่วม และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ สาเหตุเป็นเพราะสังคมไทยยึดติดกับวัฒนธรรมและทัศนคติที่ว่า “เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่” และ “ผู้ใหญ่อาบนํ้าร้อนมาก่อน” ผู้ใหญ่ยังไม่เกิดการยอมรับและเชื่อในสิ่งที่เด็กแสดง แม้ว่าเด็กและเยาวชน รุ่นปัจจุบันจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ เป็นการสื่อสารที่โน้มไปในแนวตั้งแบบระบบสั่งการ ดังนั้นข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน จะต้องระมัดระวังการสื่อสารระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ ต้องหาจุดกลางร่วมกันในการสื่อสารอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 นั้น ส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารขององค์กร ทำให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างสื่อ เกิดเป็นนวัตกรรมการมีส่วนร่วมทางออนไลน์ที่น่าสนใจ ดังเช่นรายการออนไลน์อยู่นิ่งไม่ได้แล้ว ที่ทำให้เป็นต้นแบบในการทำกิจกรรมช่วงสถานการณ์โควิด 19 ของกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพร ลิ้มวารักษ์ (2563) ที่พบว่าสื่อออนไลน์ถูกนำมาเป็นเครื่องมือของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสารในการร่วมกำหนดทิศทางของสังคม กล่าวคือ หากต้องการที่จะขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมในยุคนี้อาจเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์

2. ผลการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนจากการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนจากการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ทั้งในมุมมองของเยาวชนแกนนำและเยาวชนทั่วไป พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการได้เข้าไปอยู่ในกระบวนการสื่อสารแบบ

มีส่วนร่วมนั้น ทำให้ต้นพัฒนาศักยภาพในหลายมิติ โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้ร่วมกระบวนการได้ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา เช่น การศึกษาของบุษบา หินเภาว (2554) และภาณุพงศ์ ภูโต (2551) ที่แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไม่ได้มีประโยชน์แค่ในมิติของการใช้แก้ปัญหาหรือใช้ในการพัฒนาวิธีการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ในมิติของการเสริมพลัง (empowerment) ให้แก่ผู้ร่วมกระบวนการด้วย ทั้งนี้ ในแง่ของการนำมาใช้กับเยาวชน ประโยชน์ในแง่นี้นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับความต้องการการเห็นคุณค่าของตนเองมากกว่าวัยอื่นๆ รวมทั้งการยอมรับจากคนรอบข้าง การที่ทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงความสามารถของตนเองที่ชัดเจนมากขึ้น จะทำให้เห็นคุณค่าของตนเองและช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาต่างๆได้ ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชน โดยต้องสร้างสรรค์กิจกรรมที่จะทำให้เยาวชนได้รับรู้ถึงความสามารถของตนเองและนำไปสู่การเห็นคุณค่าของตนเองเพื่อเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมได้

ประเด็นสุดท้ายที่พบจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือความสำคัญของรูปแบบกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วม โดยองค์ประกอบสำคัญที่ควรนึกถึง ได้แก่ (1) วิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ดังที่รัตติกาล สิทธิพันธุ์ (2552) และศรีลัดดา อุทยานรัตน์ (2555) อธิบายว่าสื่อบุคคลมีคุณสมบัติที่สามารถ สร้างความเข้าใจระหว่างกันได้มากที่สุด และ (2) กระบวนการที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยน พูดคุยกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ โดยเฉพาะโครงการที่มีผู้เข้าร่วมหลากหลาย มีความแตกต่างทางด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์ ภูมิปัญญา รวมไปถึงความคิดและทัศนคติ ดังที่จินตวีร์ เกษมสุข

(2559) อธิบายว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ได้รับรู้มากับบุคคลอื่นเสมอ ทั้งยังเป็นเหมือนภาพสะท้อนที่กลับมาหาตนเอง ยังมี การสื่อสารระหว่างบุคคลมากเพียงใด ก็จะต้องเพิ่มการรู้จักตัวเองมากเท่านั้น ถือเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตัวเองและซึมซับสิ่งที่น่าสนใจจากคู่สนทนา มาปรับใช้ด้วย ดังนั้น การสร้างกระบวนการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพูดคุยกันอยู่เสมอ จึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้จากคนอื่นและนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. คณะบริหารของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยต้องระมัดระวังในการนำเด็กและเยาวชนไปสื่อสารร่วมกับผู้ใหญ่ ควรสร้างกระบวนการที่ทำให้สื่อสารได้อย่างเท่าเทียมกัน
2. คณะบริหารของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ควรติดตามการขับเคลื่อนผลมติโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พร้อมทั้งรายงานผลการติดตามไปยังสมาชิกในองค์กรอย่างครอบคลุม
3. การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และเน้นให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสพูดคุย ปรัชญาหารือกันเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาต่อไปเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ควรมีการศึกษาในมุมมองของผู้ใหญ่หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ในประเด็นระบบความอาวุโส ที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

2. การศึกษาต่อไปเกี่ยวกับผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ควรศึกษาเทคนิคและกลวิธีของวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านความรู้ค่อนข้างมาก

3. ควรศึกษาแนวคิดและรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในแต่ละวาระสมัยการบริหารของประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ควรศึกษาเทคนิคและกลวิธีที่ใช้ในสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน เนื่องจากแนวโน้มการใช้สื่อในปัจจุบันจะเน้นไปในรูปแบบออนไลน์ค่อนข้างมาก

บรรณานุกรม

- กนกพรรณ คันธจันทร์. (2554). *เทคโนโลยีการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2563, จาก http://52040337kanokphan.blogspot.com/2011/09/blog-post_6027.html
- กาญจนา แก้วเทพ, กำจร หลุยยะพงศ์, รุจิรา สุภาษา, และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- กุลฤดี นุ่มทอง. (2557). *การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความตระหนักรู้สิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานเด็กข้ามชาติในชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. <http://library.nida.ac.th/2015/index.php/en/>
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2550). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*, 7(2), 13-25.
- ณัฐกฤตา มัชฌิมสุข. (2559). *การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในโครงการ 4ม. ขอคืนพื้นที่เขาใหญ่ ของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า จังหวัดนครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต]. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. <https://arit.dusit.ac.th/2019/>
- ทิพย์สุดา ปานเกษม. (2559). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใน จังหวัดน่าน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. <http://library.nida.ac.th/2015/index.php/en/>

- บุษบา หินเธาว์. (2554). *รูปแบบการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของชาวบ้านเพื่อการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิยะนันท์ ทรงสุนทรวัฒน์. (2559). *บทบาทของสภาเด็กและเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมเทศบาลนครราชสีมา [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5803011328_5070_5066.pdf
- ภาณุพงศ์ ภูโต. (2551). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเขาสมอคอน อ.ท่าม่วง ต.เขาสมอคอน จ.ลพบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://lib.dpu.ac.th/>
- วุฒิพร ลิ้มวราภัส. (2563). *กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์: กรณีศึกษาโพสต์ทูเดย์ และแนวหน้า [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
<http://library.nida.ac.th/2015/index.php/en/>
- สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2560). *สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย*. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://cyct.dcy.go.th/>
- McQuail, D. (1987). *Mass Communication Theory*. An introduction (2nd ed.). Sage.
- Robbin, S. P., & Coulter, M. (1959). *Mass communication*. Random House.